

**Program *Kultura blisko domu*
na lata 2021–2025,
służący realizacji celu
2.2 *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*
*Strategii #Warszawa2030***

Spis treści

Kluczowe pojęcia	3
Założenia i kontekst programu	4
Konstrukcja Programu	4
Związek Programu z innymi dokumentami programującymi rozwój m.st. Warszawy	6
Wnioski z diagnozy	10
Szanse i ograniczenia	10
Kluczowe wyzwania	10
Potencjał, który wymaga wzmocnienia	13
Cele szczegółowe i Działania	14
Wprowadzenie	14
Cel szczegółowy 1. <i>Zainteresowani mieszkańcy</i>	14
Działanie 1.1 <i>Stwórzmy modę na kulturę</i>	15
Działanie 1.2 <i>Mieszkaniec dobrze poinformowany</i>	16
Działanie 1.3 <i>Aktywne formy włączania</i>	16
Cel szczegółowy 2. <i>Różnorodna i dopasowana oferta</i>	19
Działanie 2.1 <i>Rozwój partycypacyjnych form współtworzenia oferty</i>	19
Działanie 2.2 <i>Oferta zróżnicowana</i>	20
Działanie 2.3 <i>Oferta użytku domowego</i>	20
Działanie 2.4 <i>Podnoszenie jakości dotychczasowych działań</i>	21
Cel szczegółowy 3. <i>Dostępne miejsca aktywności blisko domu</i>	24
Działanie 3.1 <i>Instytucja otwarta</i>	25
Działanie 3.2 <i>Infrastruktura dopasowana do potrzeb</i>	25
Działanie 3.3 <i>Tworzenie nowych obiektów i instytucji</i>	26
Cel szczegółowy 4. <i>Realizatorzy z potencjałem</i>	28
Działanie 4.1 <i>Profesjonalny (współ)pracownik w nowoczesnej instytucji</i>	28
Działanie 4.2 <i>Dbamy o standardy działania instytucji kultury</i>	29
Działanie 4.3 <i>Sieci, partnerstwa, współpraca – współwytwarzanie kultury na poziomie lokalnym</i>	29
System realizacji	31
Odpowiedzialność za realizację programu	32
Narzędzia realizacji Programu	33
Finansowanie realizacji programu	35
Sposób komunikowania	36
System monitoringu i ewaluacji	37
Załączniki	39
Załącznik 1. Ocena ryzyka	39
Załącznik 2. Dotychczasowy przebieg prac nad Programem	46

Kluczowe pojęcia

W ramach Programu przyjmujemy następujące rozumienie terminów:

- **aktywne formy włączania** – formy działań wykorzystujące stałą współpracę z członkami lokalnych społeczności i włączanie ich przedstawicieli we współtworzenie oferty placówki,
- **aktywności „blisko domu”** – aktywność w odległości 15 minut spaceru od miejsca zamieszkania,
- **aktywności czasu wolnego** – aktywności podejmowane w czasie wolnym tzn. nie poświęconym pracy zarobkowej, opiece nad osobami zależnymi, dojazdom,
- **dostępność** – możliwość korzystania z określonego dobra (na przykład oferty, informacji, obiektu, przestrzeni) przez wszystkich ludzi,
- **grupy w trudnej sytuacji życiowej** – osoby w kryzysie bezdomności, z niepełnosprawnościami, długotrwale lub ciężko chore, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobotne oraz cudzoziemcy doświadczający trudności w integracji,
- **logika zmiany** – założenia opisujące w jaki sposób – i w zależności od czego – działania zaplanowane w programie doprowadzą do osiągnięcia zakładanego efektu,
- **oferta** – zorganizowane możliwości aktywnego spędzania czasu blisko domu (np. wydarzenia i zajęcia kulturalne); terminu „oferta” nie należy odczytywać jako symptomu podporządkowania programu logice rynkowej – zastosowanie tego terminu wynika z dążenia do uniknięcia nieporozumień w sytuacji, gdy „programem” nazywamy dokument programujący rozwój m.st. Warszawy,
- **osoby starsze** – osoby w wieku emerytalnym (obecnie w Polsce 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn),
- **partycypacyjne (współ)tworzenie oferty** – wszelkie działania włączające odbiorców we współtworzenie oferty, idące dalej niż zasięgnięcie opinii lub niezobowiązujące konsultacje.

Założenia i kontekst programu

Konstrukcja Programu

Program ma poprawić dobrostan (czyli samopoczucie oraz stan psychiczny i fizyczny) warszawianek i warszawiaków poprzez zwiększenie możliwości angażowania się przez osoby mieszkające w Warszawie w aktywność kulturalną w pobliżu domu. W ten sposób Program przyczyni się do osiągnięcia celu 2.2 *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*, sformułowanego w *Strategii #Warszawa 2030*. Zgodnie z założeniami Strategii, poprawa dobrostanu mieszkańców będzie wynikała z uczestniczenia w różnorodnych praktykach kulturalnych, a także z nawiązywania i podtrzymywania w ten sposób dobrych relacji z osobami mieszkającymi w tej samej okolicy.

Program będzie realizował koncepcję rozwoju Warszawy jako miasta policentrycznego – czyli takiego, które ma wiele lokalnych centrów. Policentryczność jest istotna z dwóch powodów. Po pierwsze, jako sposób niwelowania barier związanych z odległością. Zgodnie z modernistyczną ideą osiedla społecznego jest to ważne szczególnie w przypadku członków wspólnoty, którym najtrudniej jest się przemieszczać. Do tej grupy należą małe dzieci i ich opiekunowie, osoby starsze i osoby, którym funkcjonowanie utrudnia zły stan zdrowia. Przybliżenie oferty kulturalnej do miejsca zamieszkania przyczyni się do przezwyciężania dwóch najczęściej wskazywanych barier, które ograniczają udział warszawianek i warszawiaków w praktykach kulturalnych – tymi barierami są brak czasu i zmęczenie. Przybliżenie oferty do domu pozwoli zaoszczędzić zarówno czas, jak i siły potrzebne na pokonanie większej odległości. Po drugie, rozwijanie możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu blisko domu zmniejsza obciążenie systemu transportowego i związane z nim koszty ekologiczne (i także w ten sposób wpływa pozytywnie na stan zdrowia warszawianek i warszawiaków).

Schemat 1: Logika zmiany w ramach programu Kultura blisko domu

Aktywność kulturalna zależy od (znanej) oferty i (uświadomionych) potrzeb oraz od występowania barier, które utrudniają realizację tych potrzeb. Oprócz zmęczenia i braku czasu do szczególnie istotnych ograniczeń należy podeszły wiek i – często z nim związana – ograniczona sprawność, zła sytuacja materialna lub brak nawyków i pozytywnych doświadczeń w zakresie udziału w praktykach kulturalnych.

Z kolei aktywne spędzanie czasu blisko domu wpływa na zainteresowanie ofertą w tym zakresie i sprzyja uświadamianiu sobie własnych potrzeb.

Rozwijanie oferty i przezwyciężanie barier ograniczających aktywne spędzanie czasu blisko domu zależy od potencjału podmiotów, które tę ofertę tworzą oraz od mieszkańców, do których jest adresowana¹.

Przedstawiona *logika zmiany* jest podstawą, na której opiera się konstrukcja Programu. Punktem wyjścia do jej opracowania był opis celu 2.2 *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu* w Strategii. Zachowanie *logiki zmiany* wymaga, żeby Program nie obejmował wszelkich działań kulturalnych lub rekreacyjnych, lecz jedynie ich określone rodzaje.

Program składa się z czterech celów szczegółowych oraz z przypisanych do nich Działań i szczegółowych typów projektów. Załącznikiem do Programu jest lista konkretnych projektów, która będzie aktualizowana w kolejnych latach jego realizacji.

W ramach pierwszego celu szczegółowego, *Zainteresowani mieszkańcy*, promowane jest aktywne spędzanie czasu wolnego oraz upowszechniane są informacje o lokalnej ofercie kulturalnej. Dzięki temu rozwijane jest zainteresowanie mieszkańców aktywnym spędzaniem czasu w okolicy, w której mieszkają i przezwyciężana bariera niewiedzy o

¹ Mieszkańcy mogą zarówno realizować program, jak i korzystać z rozwijanej dzięki niemu oferty.

dostępnych możliwościach w tym zakresie. Aktywne formy włączania mieszkańców we współtworzenie oferty zwiększają także potencjał uczestników (także jako realizatorów). Drugi szczegółowy cel Programu, *Różnorodna i dopasowana oferta* służy rozwojowi oferty aktywnego spędzania czasu wolnego m.in. poprzez różne formy włączania mieszkańców w jej współtworzenie. W ten sposób rozwijane będą działania szczególnie bliskie mieszkańcom ze względu na ich lokalny charakter (dzielnicowe odstony wydarzeń, wydarzenia będące efektem wychodzenia lokalnych instytucji z inicjatywą np.: nowe formy plenerowe). Nowe elementy oferty (w tym rozwój form współtworzenia oferty) będą wzmacniane ulepszonymi działaniami realizowanymi dotąd (np.: poprzez nowe godziny działań lepiej dopasowane do potrzeb odbiorców i rozbudowę oferty użytku domowego, związanej z okolicą miejsca zamieszkania).

Trzeci szczegółowy cel Programu, *Dostępne miejsca aktywności blisko domu* oraz cel czwarty *Realizatorzy z potencjałem* są nastawione na rozwój potencjału realizatorów. W ramach trzeciego celu zwiększane będą dostępność i wykorzystanie infrastruktury. Z kolei w ramach czwartego celu rozwijane będą kadry i kultura organizacyjna oraz współpraca podmiotów, które tworzą możliwości aktywnego spędzania czasu blisko domu.

Związek Programu z innymi dokumentami programującymi rozwój m.st. Warszawy

Program *Kultura blisko domu* (dalej: Program) jest jednym z programów służących realizacji *Strategii #Warszawa 2030*² (dalej: Strategia). Wraz z programem *Sport i rekreacja* prowadzi do osiągnięcia celu operacyjnego 2.2 zatytułowanego *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*. Ten cel Strategii stanowi zarazem główny cel Programu.

Tabela 1: Wskaźnik głównego celu Programu

Nazwa wskaźnika ³	Oczekiwana zmiana wartości wskaźnika
Odsetek mieszkańców korzystających z oferty wolnego czasu i rozwoju w swojej dzielnicy zamieszkania	Wzrost

Zgodnie z założeniami Strategii aktywności, których rozwijanie zaplanowano w ramach Programu, będą realizowane lokalnie, tzn. przede wszystkim w zasięgu spaceru od miejsca zamieszkania, co powinno doprowadzić do:

² Dokument przyjęty Uchwałą nr ... Rady m.st. Warszawy z 10 maja 2018 r.

³ Szczegółowe informacje o wskaźniku zawiera Załącznik 6 *Wskaźniki monitoringu do Strategii #Warszawa 2030*.

- decentralizacji spędzania czasu wolnego,
- pogłębiania lokalnych więzi społecznych,
- zmniejszenia konieczności dojazdów związanych z uczestnictwem w kulturze,
- ograniczenia barier uczestnictwa związanych z odległością i brakiem czasu,
- wyrównania terytorialnych różnic w dostępie do wartościowych aktywności czasu wolnego.

Program łączy ze Strategią również idea, według której miarą sukcesu polityk publicznych jest dobrostan i poczucie szczęścia obywateli, a także założenie, że mieszkańcy stanowią siłę sprawczą, od której zależy rozwój miasta.

W zakresie, w jakim Program dotyczy kultury, jego treść wynika również z *Polityki kulturalnej m.st. Warszawy*⁴. Polityka ta określa priorytety, wartości i zasady, które mają nadać kierunek planowaniu, prowadzeniu i wspieraniu działalności kulturalnej w Warszawie. Program obejmuje działania, które służą wspieraniu lokalnych aktywności niezbędnych, żeby kultura miała szansę odegrać rolę, jaka została jej przypisana w Polityce.

Wymiar wskazany w polityce kulturalnej m.st. Warszawy, który jest szczególnie ważny dla programu *Kultura blisko domu*, stanowi *przyjemność*. Wymiar ten „określa wpływ kultury na dobrostan warszawianek i warszawiaków” i wiąże się m.in. z „radością wynikającą z relaksu, swobodnego i dobrego spędzania czasu”.

Z punktu widzenia realizacji niniejszego Programu najważniejszą ze wskazanych w Polityce wartości jest *zakorzenie*, a więc osadzenie jednostki w społeczności lokalnej. Cały Program przyczynia się do urzeczywistniania tej wartości, zgodnie z przyjętym w polityce kulturalnej założeniem, według którego „Chęć mieszkańców do aktywnego spędzania czasu jest wzbudzana i wzmacniana przez lokalne podmioty kultury (...) poprzez włączanie w procesy twórcze i orientowanie na wspólne cele. Rozwiązywanie problemów sąsiedzkich, działania na rzecz otoczenia, dbanie o atrakcyjność przestrzeni wzmacniają poczucie obywatelskiej podmiotowości. Mieszkańcy są ‘u siebie’, czują odpowiedzialność za miejsce zamieszkania, tworzą i pielęgnują relacje dobrosąsiedzkie”⁵.

Poszczególne szczegółowe cele Programu wiążą się również z innymi wartościami przywołanymi w polityce kulturalnej: *różnorodnością, otwartością, odpowiedzialnością i wolnością*. Jak podkreślono w polityce kulturalnej, „wartości te wzajemnie się przenikają i pozostają w dynamicznych zależnościach. Mają różne natężenie, ale żadna z nich nie

---

⁴ Dokument przyjęty Zarządzeniem nr 1007/2020 Prezydenta m.st. Warszawy z 5 sierpnia 2020 r.

⁵ *Polityka kulturalna...*, s. 35.

występuje pojedynczo; należy je rozpatrywać jako relacyjną całość – nie ma wolności bez odpowiedzialności, różnorodności bez wolności czy zakorzenienia bez otwartości”⁶.

Tabela 2: Związek szczegółowych celów Programu z wartościami wskazanymi w polityce kulturalnej

Szczegółowy cel Programu	Wartość wskazana w Polityce				
	Otwartość	Odpowiedzialność	Różnorodność	Wolność	Zakorzenienie
1. Zainteresowani mieszkańcy			+	+	+
2. Różnorodna i dopasowana oferta		+			+
3. Dostępne miejsca aktywności blisko domu	+	+			+
4. Realizatorzy z potencjałem.	+	+	+		+

Program bezpośrednio realizuje zawarty w polityce kulturalnej priorytet *Troska o środowisko pracy i życia* (priorytet ten oznacza „dostrzeżenie roli kultury jako znaczącego wymiaru przyjaznego środowiska społeczno-przyrodniczego”)⁷. W *polityce klimatycznej*⁸ Program nie został wskazany wśród programów służących w szczególności jej realizacji – polityka klimatyczna skupia się na zagadnieniu reagowania na przewidywane zagrożenia klimatyczne. Natomiast dzięki swojemu lokalnemu charakterowi Program ogranicza konieczność dojazdów, przez co zmniejsza presję wywieraną przez warszawianki i warszawiaków na środowisko.

Ponadto program wpisuje się w dwa kierunki *polityki turystycznej*⁹: „Turystyka jako sfera aktywności lokalnej” oraz „Turystyka w dzielnicach”. W przywołanym dokumencie dostrzeżono, że „Turystyka to sfera posiadająca potencjał kreowania centrów lokalnych, które mają stanowić obszary ogniskujące życie społeczne mieszkańców w dzielnicach. Ważne jest zachęcanie do budowania innowacyjnych ofert, które wzmocnią unikatowość miasta i poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców”¹⁰. W *polityce turystycznej* zawarty jest postulat

⁶ *Polityka kulturalna...*, s. 25.

⁷ *Polityka kulturalna...*, s. 24.

⁸ Wśród dokumentów programujących rozwój m.st. Warszawy tę rolę pełni *Strategia adaptacji do zmian klimatu dla m.st. Warszawy do roku 2030 z perspektywą do roku 2050*.

⁹ Porównaj: *Polityka turystyczna m.st. Warszawy*, wprowadzona zarządzeniem nr 1189/2020 Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 30 września 2020 r.

¹⁰ *Polityka turystyczna...*, s. 19.

rozpraszania ruchu turystycznego w mieście, i wskazówka, że „poznawanie lokalności poszczególnych dzielnic jest atrakcyjne z punktu widzenia turysty”, w związku z czym warto „skoncentrować się na rozwijaniu wszelkich produktów opartych na idei ‘czuć się jak mieszkańiec’”¹¹.

Kultura blisko domu jest jednym z dwóch programów służących realizacji celu 2.2 *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*. Do osiągnięcia tego celu *Strategii #Warszawa2030* będzie się przyczyniał również program *Sport i rekreacja*. Programy te są wzajemnie komplementarne. Ponadto jednym ze szczegółowych typów projektów przewidzianych w programie *Kultura blisko domu* są innowacje w łączeniu oferty kultury, edukacji, sportu i rekreacji.

W osiągnięciu celów Programu pomoże realizacja innych celów operacyjnych *Strategii*, w szczególności: wzmocnienie relacji społecznych mieszkańców (cel 1.1.) oraz podniesienie ich twórczego potencjału (cel 4.1.) zwiększy zainteresowanie samoorganizowaniem się i współtworzeniem miejsc aktywności oraz ich ofertą. Wielofunkcyjność infrastruktury, która będzie rozwijana w ramach poszerzenia dostępności podstawowych usług (cel 2.3.), przyczyni się do zwiększenia zasobu przestrzeni sprzyjających aktywności blisko domu.

Z kolei realizacja celu 2.2 wesprze osiągnięcie innych celów operacyjnych: ułatwienie nawiązywania kontaktów, dzięki korzystaniu z miejsc aktywności blisko miejsca zamieszkania, wpłynie na wzmocnienie relacji sąsiedzkich (cel 1.1.). Rozwijanie własnych zainteresowań przełoży się na możliwość włączenia się w zarządzanie miastem (cel 1.2.) oraz na zwiększenie twórczego potencjału mieszkańców (cel. 4.1.)¹².

---

¹¹ *Polityka turystyczna...*, s. 24.

¹² *Strategia # Warszawa 2030*, s. 31.

Wnioski z diagnozy¹³

Szanse i ograniczenia

Badania dowodzą, że aktywność kulturalna wpływa pozytywnie na samopoczucie i stan zdrowia. Jest to istotne w przypadku wszystkich mieszkańców i mieszkanek Warszawy – również osób, które ze względu na trudną sytuację życiową dotychczas rzadko uczestniczyły w takich aktywnościach. Aktywne spędzanie wolnego czasu ma szczególne znaczenie w przypadku osób z grup silnie narażonych na depresję (osoby starsze, młodzież).

Warszawianki i warszawiacy do najważniejszych dla siebie wartości najczęściej zaliczają relaks – jest istotny dla blisko dwóch trzecich osób mieszkających w Warszawie. Zarazem aż trzy czwarte warszawianek i warszawiaków deklaruje chęć angażowania się w aktywność kulturalną bardziej intensywnie niż dotychczas. Z perspektywy zwiększania aktywności blisko domu powszechne zainteresowanie większym angażowaniem się w praktyki kulturalne stanowi istotną szansę.

Najczęstszą barierą ograniczającą aktywność kulturalną warszawianek i warszawiaków jest natomiast brak czasu – ten deficyt dotyczy co drugiej osoby mieszkającej w Warszawie, natomiast wśród osób starszych jest wskazywany przez niespełna trzy na dziesięć. Na drugim miejscu znalazło się zmęczenie, ograniczające aktywność kulturalną około jednej trzeciej warszawianek i warszawiaków (pod tym względem nie odnotowano istotnych różnic ze względu na wiek). Przybliżenie oferty kulturalnej do miejsc zamieszkania może przyczynić się do zredukowania tych barier, a ponadto zmniejszyć problem niedogodności godzin, w których odbywają się wydarzenia kulturalne.

Kluczowe wyzwania

1) Dotarcie do „nieuczestników”

W badaniu przeprowadzonym w ostatnim kwartale 2017 roku wyszło, że znaczna część warszawianek i warszawiaków (przeszło dwie piąte) nie odwiedza żadnych instytucji kultury. Ograniczającymi aktywność kulturalną cechami mieszkańców lub sytuacji, w której się

---

¹³ Diagnoza została sporządzona przez firmę Dyspersja w ramach prac nad Programem. Pełna wersja diagnozy jest dostępna jako odrębny dokument. W niniejszym rozdziale pominięto odwołania do wykorzystanych w diagnozie źródeł informacji.

znajdują, są przede wszystkim: podeszły wiek, przynależność do tzw. „klasy ludowej”¹⁴, zła sytuacja materialna oraz słabe wykształcenie, a także zły stan zdrowia i niepełnosprawność. Wśród publiczności wydarzeń kulturalnych oraz wśród publiczności odwiedzającej różne podmioty kultury osoby powyżej 45 roku życia są mniej liczne niż wynikałoby to z ich odsetka wśród ogółu warszawianek i warszawiaków. Jednak w przypadku publiczności domów kultury i dzielnicowych bibliotek zjawisko to występuje w mniejszym stopniu.

Wśród warszawianek i warszawiaków odwiedzających dzielnicowe instytucje kultury większość stanowią osoby odwiedzające również kina, teatry, muzea, galerie sztuki lub instytucje muzyczne. Potencjał wynikający z lokalnej skali działania domów kultury i bibliotek jest dotychczas wykorzystywany w ograniczonym stopniu do angażowania w aktywność kulturalną osób, dla których inne instytucje są trudno dostępne.

Potrzebne jest większe ukierunkowanie instytucji działających w skali lokalnej na osoby, których dotychczasowa aktywność kulturalna jest niewielka. Spośród segmentów wyróżnionych w *Badaniu uczestnictwa warszawianek i warszawiaków w kulturze* grupami docelowymi, na które z tego względu warto zwrócić uwagę, wydają się szczególnie *Towarzyscy nieuczestnicy* oraz *Niewzruszone* (stanowiące, odpowiednio, 7% i 9% osób mieszkających w Warszawie)¹⁵.

Zaangażowanie grup wykluczonych z aktywności kulturalnej wymaga działań z zakresu animacji kulturowej. Natomiast z perspektywy włączenia w korzystanie z oferty również szerszych grup ważne są działania informacyjne oraz włączanie mieszkańców w kształtowanie oferty. Badania sygnalizują niewystarczającą znajomość oferty kulturalnej wśród potencjalnej publiczności. Wynika z nich także, że dotychczas zaledwie 7% warszawianek i warszawiaków przekazywało podmiotom kultury swoje opinie lub sugestie.

---

¹⁴ Termin socjologiczny oznaczający osoby bez wykształcenia średniego, pracujące fizycznie lub wykonujące prace w sektorze usług niewymagające wysokich kwalifikacji.

¹⁵ „*Towarzyscy nieuczestnicy* Oglądają filmy i seriale oraz słuchają muzyki. Niektórych interesuje jeszcze literatura. Natomiast pozostałe rodzaje sztuki mogłyby dla nich nie istnieć. Telewizor i radio towarzyszą im szczególnie często. Rzadko korzystają z dostępu do kultury przez internet. Nie bywają w salach teatralnych, kinowych ani koncertowych. Nie ma wśród nich osób zajmujących się własną twórczością. Szczególnie ważne są dla nich relacje z innymi. Chętnie rozmawiają o obejrzanych filmach. Jeżeli coś mogłoby ich zachęcić do udziału w wydarzeniach kulturalnych, to prawdopodobnie względy towarzyskie.” *Niewzruszonym* „brakuje (...) powodu do głębszego zaangażowania się w uczestnictwo w kulturze. Kultura ich nie porusza. Dają jej do tego niewiele okazji, zajęte obowiązkami zawodowymi i nauką. Tylko w niewielkim stopniu zapoznają ze sztuką dzieci, którymi się opiekują.”

2) Asymetria pomiędzy dzielnicami pod względem oferty dla ich mieszkańców

Skala udziału mieszkańców poszczególnych dzielnic w odbywających się tam wydarzeniach kulturalnych jest bardzo zróżnicowana (szczegółowe dane na ten temat są zawarte w Diagnostyce stanowiącej załącznik do Programu).

Odsetek osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych na terenie dzielnicy, w której mieszkają, w przypadku Wawra, Białołęki, Targówka, Wilanowa, Pragi Północ, Wesołej, Rembertowa, Włoch i Pragi Południe jest niższy od średniej wartości tego wskaźnika dla ogółu mieszkańców Warszawy. Przy tym wśród mieszkańców Targówka odnotowano wyjątkowo niski udział w wydarzeniach kulturalnych zarówno we własnej, jak i w innych dzielnicach. Przemawia to za dodatkowymi działaniami służącymi wzmocnieniu oferty aktywności blisko domu w wymienionych dzielnicach.

W części przypadków uzasadnione są przedsięwzięcia inwestycyjne – na przykład utworzenie domów kultury w dzielnicach, których mieszkańcy żeby dotrzeć do takich placówek muszą pokonać największą odległość. Według danych na koniec 2016 roku takimi dzielnicami były Żoliborz i Białołęka, a w dalszej kolejności Ursynów, Bielany, Rembertów i Wilanów. Pod względem przestrzennej dostępności placówek bibliotecznych sytuację gorszą od warszawskiej średniej odnotowano na Białołęce, w Wawrze oraz w Wilanowie. Zwiększeniu dostępności infrastruktury mogą służyć także rozwiązania organizacyjne, rozszerzające możliwości korzystania z zasobów różnych instytucji.

Należy również pamiętać, że dzielnicowe domy kultury nie są jedynymi podmiotami, których działalność ma charakter lokalny. Taka rola została powierzona również na przykład instytucjom ogólnomiejskim włączonym w realizowanie programu rewitalizacji (badania potwierdzają skuteczność co najmniej części prowadzonych przez nie przedsięwzięć). Mogą ją również odgrywać organizacje pozarządowe, przede wszystkim wspierane w ramach konkursów, których celem jest zapewnienie regularnej oferty w stałych miejscach, a także Miejsca Aktywności Lokalnej.

3) Domowe praktyki kulturalne

Znaczna część aktywności kulturalnej odbywa się poza siedzibami podmiotów kultury i poza bezpośrednim udziałem w wydarzeniach. Na przykład w przypadku filmów i muzyki (dziedzin kultury artystycznej, z których warszawiacy i warszawianki korzystają najczęściej) podobnie liczne są dwie grupy odbiorców. Pierwsza ogląda filmy lub słucha muzyki zarówno podczas publicznych wydarzeń (tj. seansów kinowych lub koncertów), jak i prywatnie (tj. przez internet lub z nośników), natomiast druga – wyłącznie prywatnie.

Do Programu włączono działania służące zwiększaniu możliwości korzystania z wartościowej oferty lokalnych instytucji kultury również w domu, przede wszystkim przez internet (ale w przypadku osób o ograniczonej mobilności również przy wykorzystaniu dostarczanych im nośników). Decyzja o włączeniu takich działań do Programu wiąże się z założeniem, że domowy charakter praktyk kulturalnych wprawdzie utrudnia, ale nie wyklucza, włączania mieszkańców w relacje społeczne. Co więcej, dla części mieszkańców i w niektórych okresach (takich jak pandemia) praktyki kulturalne w domu stanowią jedyną dostępną opcję.

Potencjał, który wymaga wzmocnienia

Potencjał, od którego będzie zależało powodzenie programu, obejmuje pięć obszarów.

- 1) Strategia, wiedza, sposoby działania i kultura organizacyjna podmiotów kultury.
- 2) Kwalifikacje pracowników.
- 3) Fundusze na tworzenie i udostępnianie oferty poszczególnych podmiotów.
- 4) Infrastruktura i sprzęt umożliwiające dostarczanie różnorodnej oferty oraz zapewnienie jej dostępności.
- 5) Relacje pomiędzy:
  - a) podmiotami kultury
  - b) podmiotami kultury a podmiotami z innych sektorów, istotnymi z perspektywy ich działalności
  - c) podmiotami kultury a mieszkańcami
  - d) podmiotami kultury a ich organizatorami.

Cele szczegółowe i Działania

Wprowadzenie

Program składa się z celów szczegółowych oraz z Działań, które będą służyły ich osiągnięciu. Ponadto w ramach poszczególnych Działań określone zostały szczegółowe typy projektów. Opis Działań i szczegółowe typy projektów odpowiadają na pytanie o zakładany sposób zrealizowania celów Programu.

W trakcie realizacji Programu projekty są do niego włączane poprzez:

- nabór systemowy, który polega na zgłoszeniu projektu przez podmiot, który zamierza sfinansować jego realizację w ramach budżetu, którym dysponuje,
- nabór konkursowy, który polega na ubieganiu się przez podmiot zainteresowany realizacją projektu o sfinansowanie tego przedsięwzięcia z budżetu m.st. Warszawy.

W obu przypadkach koniecznym warunkiem włączenia projektu do Programu jest jego zgodność opisem jednego ze szczegółowych typów projektów przewidzianych w Programie. Lista projektów włączonych do Programu jest corocznie aktualizowana.

Cel szczegółowy 1. *Zainteresowani mieszkańcy*

Cel obejmuje promocję aktywnego spędzania czasu wolnego oraz zwiększanie wiedzy o lokalnej ofercie kulturalnej.

Relaks, odprężenie i przyjemność mieszkańców i mieszkanki miasta będące wynikiem swobodnego i dobrego spędzania przez nich czasu wolnego w pobliżu domu mają stanowić jedno ze źródeł ich dobrostanu. Podstawowym warunkiem podejmowania przez mieszkańców aktywności blisko domu jest uświadomienie sobie przez nich potrzeb w tym zakresie. Służyć temu będzie docieranie do osób dotychczas nieaktywnych oraz promowanie wśród pozostałych częstszego i bardziej lokalnego uczestnictwa. Kolejnym krokiem jest skuteczniejsze zaznajamianie świadomych swych potrzeb grup mieszkańców z lokalnymi możliwościami spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań oraz zachęcanie do korzystania z lokalnej oferty. Służyć temu będzie dopasowanie kanałów informacyjnych i form przekazu do grup odbiorców oraz ich specyficznych potrzeb i nawyków. Najbardziej zaawansowanym działaniem włączającym mieszkańców w korzystanie z różnych form aktywności czasu wolnego blisko domu będzie aktywne wykorzystanie wolontariatu, inicjatyw lokalnych i innych form angażujących mieszkańców, realizujące postulat wzmacniania potencjału mieszkańców jako realizatorów Programu.

Realizacja celu przyczyni się do zwiększenia wiedzy o pozytywnych skutkach lokalnie podejmowanych aktywności czasu wolnego oraz o ofercie lokalnych instytucji działających w tym obszarze. Cel zostanie zrealizowany poprzez:

- upowszechnienie świadomości korzystnego wpływu aktywnego spędzania czasu wolnego blisko domu na ogólny dobrostan, zdrowie i jakość życia oraz spopularyzowanie lokalnych aktywności z zakresu kultury¹⁶,
- podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców Warszawy o dostępnych lokalnie instytucjach dających możliwość dobrego spędzania czasu wolnego oraz ich aktualnej ofercie,
- pozyskanie wśród lokalnych społeczności nowych użytkowników instytucji oferujących aktywności czasu wolnego poprzez zastosowanie różnego rodzaju form ich angażowania i włączania.

Działanie 1.1 Stwórzmy modę na kulturę

Działanie obejmie promocję lokalnego uczestnictwa oraz kampanie informacyjne i akcje edukacyjne uświadamiające korzystny wpływ aktywności kulturalnej na dobrostan uczestniczek i uczestników. Postawa proaktywna budowana jest m.in. poprzez promowanie informacji o rosnącej popularności aktywnego spędzania czasu wolnego na świecie, w Polsce i samej Warszawie oraz jej różnych nowych formach. Szczególnie wartościowe są kampanie, które mają wyraźnie zdefiniowanych odbiorców i dostosowane do nich formy przekazu, a także strategie perswazyjne oparte na łączeniu wielorakich korzyści z aktywności. Mogą one przybierać formę lokalnych i ogólnomiejskich programów edukacyjnych, jedno- lub wielokanałowych kampanii informacyjnych oraz akcji i reklam społecznych.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna¹⁷.

Preferowane są projekty spełniające co najmniej jedno z poniższych kryteriów (a najlepiej ich większą liczbę)¹⁸:

- skierowane do osób, które nie podejmują lokalnie aktywności kulturalnych,

---

¹⁶ Dwóm ostatnim obszarom w większym stopniu poświęcony jest program *Sport i rekreacja*.

¹⁷ Projekty realizowane w przestrzeni wirtualnej, podobnie jak pozostałe, mogą być realizowane w ramach programu w takim zakresie, w jakim są skierowane do mieszkańek i mieszkańców Warszawy. Taka zasada dotyczy również pozostałych Działań.

¹⁸ Taka zasada dotyczy również preferencji określonych przy pozostałych Działaniach.

- podnoszące świadomość korzyści płynących z lokalnych (tzn. dostępnych w zasięgu spaceru) aktywności czasu wolnego,
- zwiększające wiedzę o pozytywnych ogólnozdrowotnych efektach uczestnictwa w kulturze wśród osób należących do grup ryzyka (np.: nieaktywnych seniorów, osób zagrożonych depresją itp.),
- promujących różne typy wyżej wymienionych aktywności w sposób innowacyjny i zachęcający do naśladownictwa (*trend-setting*, tworzenie mody).

Działanie 1.2 *Mieszkaniec dobrze poinformowany*

Zwiększymy dostępność informacji o ofercie przez promowanie konkretnych źródeł informacji (lokalne media, strony internetowe i profile lokalnych instytucji i organizacji w mediach społecznościowych itp.) i udostępnianie w nich informacji o ofercie. Towarzyszyć temu będzie aktywne poszukiwanie i wykorzystywanie innych popularnych wśród mieszkańców źródeł informacji o sprawach lokalnych (np.: strony lub grupy dyskusyjne lokalnych stowarzyszeń i organizacji). W ramach działania 1.2 realizowane będą projekty polegające na profesjonalnym dopasowaniu kanałów informacji do grup odbiorców i szerszym wykorzystaniu możliwości, jakie daje promocja z wykorzystaniem nowych technologii i podłączanie informacji o lokalnej ofercie do innych aplikacji.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie (nie dotyczy szczegółowego typu projektów 1.2.C – kampanii ogólnomiejskich) lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane są projekty:

- zwiększające wiedzę o ofercie lokalnych instytucji,
- dobrze i precyzyjnie „zaadresowane”, tzn. skierowane do konkretnych grup nowych użytkowników mieszkających w pobliżu instytucji oferujących aktywności.

Działanie 1.3 *Aktywne formy włączania*

Zaawansowane i aktywne działania włączające mieszkańców w korzystanie z różnych form aktywności czasu wolnego blisko domu. Będą to działania zakładające wykorzystanie lokalnych sieci społecznych i relacji sąsiedzkich, wymianę wiedzy pomiędzy mieszkańcami (*peer learning*) i przekazywanie wiedzy horyzontalnie w grupach homogenicznych, tzn. podobnych sobie osób, np. rówieśniczych (młodzież, seniorzy, grupy o podobnym profilu etnicznym itd.) oraz aktywizację osób niekorzystających, prowadzone przez osoby już aktywne, a pochodzące z tego samego kręgu towarzyskiego lub grupy społecznej. Tego typu działania mogą opierać się na wykorzystaniu wolontariatu (młodzieżowego, seniorskiego, imigranckiego itp.), inicjatyw lokalnych, aktywizacji prowadzonej przez grupy nieformalne

lub kluby działające przy instytucjach kultury oraz różne formy mieszane (np.: teatr amatorski w lokalnych szkołach i przedszkolach).

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane są projekty:

- oparte na aktywnych formach włączania (włączaniu nowych użytkowników przez użytkowników dotychczasowych),
- skierowane do nowych użytkowników mieszkających w pobliżu instytucji oferujących aktywności,
- skutkujące wzmocnieniem więzi użytkowników ze swoimi lokalnymi instytucjami.

Tabela 3: Działania w ramach celu szczegółowego 1 *Zainteresowani mieszkańcy*

Działanie	Szczegółowy typ projektów	Narzędzia wyboru projektów
<i>1.1 Stwórzmy modę na kulturę</i>	A. Lokalne działania promujące uczestnictwo w kulturze (promocja czytelnictwa, kina, teatru)	• Nabór systemowy
	B. Lokalna promocja twórczości i aktywnego podejmowania praktyk kulturowych	• Nabór systemowy
	C. Lokalne działania edukacyjne np.: promocja wiedzy o kulturze	• Nabór systemowy
	D. Ogólnomiejskie działania promujące lokalną twórczość lub uczestnictwa (kino, teatr, biblioteki, księgarnie)	• Nabór systemowy
	E. Ogólnomiejskie kampanie edukacyjne lub informacyjne np.: eksponujące związki aktywności kulturalnej i dobrostanu	• Nabór systemowy
<i>1.2 Mieszkaniec dobrze poinformowany</i>	A. Lokalne kampanie informacyjne dotyczące oferty konkretnych instytucji lub wydarzeń	• Nabór systemowy
	B. Promocja i rozwój kanałów informacji lokalnej (lokalnych mediów, lokalnych dodatków do mediów ogólnomiejskich itd.)	• Nabór systemowy
	C. Ogólnomiejskie kampanie informacyjne dotyczące lokalnych wydarzeń i oferty lokalnych instytucji	• Nabór systemowy
<i>1.3 Aktywne formy włączania</i>	A. Rozwój wolontariatu i form pokrewnych oraz wspieranie tego typu aktywności	• Nabór systemowy
	B. Animowanie współpracy lokalnej (w tym aktywności grup nieformalnych, wymiany wiedzy pomiędzy mieszkańcami), inicjatyw lokalnych oraz wspieranie tego typu aktywności	• Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury
	C. Działania wielogrupowe (np.: międzypokoleniowe, rodzinne) skierowane do społeczności lokalnej	• Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury
	D. Budowanie lokalnych publiczności i grup odbiorców (np.: wystawy dot. kwestii lokalnych)	• Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury

Cel szczegółowy 2. Różnorodna i dopasowana oferta

Cel obejmuje rozwój oferty spędzania czasu wolnego oraz form włączania mieszkańców w jej współtworzenie.

Podnoszenie jakości życia wymaga zapewnienia różnorodnej oferty spędzania czasu wolnego w pobliżu miejsca zamieszkania oraz zaspokajania „na miejscu”, tzn. lokalnie, podstawowych potrzeb różnych grup mieszkańców w zakresie rozwoju duchowego i fizycznego. Aby to osiągnąć nowa oferta w coraz większym stopniu będzie współtworzona przez mieszkańców m.in. poprzez rozwój różnych form włączania mieszkańców w jej kreowanie. Oferta będzie budowana z myślą o uwzględnieniu precyzyjnie określonych potrzeb szerokiego grona odbiorców, którzy w tej chwili są mniej aktywni lub nie korzystają z oferty aktywności czasu wolnego w pobliżu domu. Uatrakcyjnianie dotychczasowej oferty odbywać się będzie m.in. przez wprowadzanie innowacyjnych działań wielofunkcyjnych łączących kulturę, sport edukację i wypoczynek.

Realizacja celu przyczyni się do dalszego rozwoju oferty lokalnych instytucji czasu wolnego atrakcyjnych dla mieszkańców okolic, w których działają.

Cel zostanie zrealizowany poprzez:

- zwiększenie odsetka warszawiaków mających wpływ na oferty lokalnych instytucji,
- lepsze dopasowanie oferty lokalnych instytucji (w tym oferty użytku domowego) do potrzeb konkretnych grup, w szczególności zaś osób niepełnosprawnych i osób starszych,
- ciągłe innowacje podnoszące poziom i zwiększające dostępność dotychczasowej oferty (miejsca realizacji, godziny otwarcia).

Działanie 2.1 Rozwój partycypacyjnych form współtworzenia oferty

Działanie wypracowujące nową ofertę oparte na jej współtworzeniu przez grupy zainteresowanych mieszkańców. W pierwszej kolejności wspierane będą różnego rodzaju działania bezpośrednio włączające mieszkańców we współdecydowanie o ofercie, czyli partycypacyjne tworzenie programu instytucji kultury. W drugiej kolejności metody nawiązujące do konsultacji społecznych, projektowanie rozwiązań z perspektywy użytkownika, włączanie w proces decyzyjny wewnątrz instytucji, np. uspołecznianie rad programowych. W trzeciej, tradycyjne metody oparte na badaniach społecznych.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

- skierowane przede wszystkim do użytkowników mieszkających w pobliżu instytucji oferujących aktywności czasu wolnego (w zasięgu spaceru),
- podnoszące odsetek mieszkańców Warszawy, którzy wyrazili swoje potrzeby związane z aktywnym spędzaniem czasu blisko domu,
- oferujących aktywny i daleko idący zakres włączenia mieszkańców okolicy we współtworzenie oferty lokalnych instytucji (tzn. w pierwszej kolejności partycypacja i współdecydowanie, a w dalszej konsultowanie i zbieranie opinii).

Działanie 2.2 Oferta zróżnicowana

Oferta aktywności czasu wolnego zostanie jeszcze bardziej zdywersyfikowana i dostosowana do potrzeb, możliwości i kompetencji (np. językowych) różnych grup społecznych. W szczególności dotyczyć to będzie specyficznych potrzeb grup wiekowych, klas społecznych, środowisk migracyjnych, a także turystów¹⁹. Należy przy tym podkreślić, że wiele takich działań jest już realizowanych dzięki szerokiej ofercie kulturalnej Warszawy. Program zakłada ich dalsze dostosowywanie.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Przesłankami uwzględnianymi przy wyborze projektów w ramach tego Działania będą przedstawiane przez potencjalnych realizatorów uzasadnienia potrzeby jego realizacji dla wskazanej grupy docelowej. Preferowane będą projekty:

- skierowane do precyzyjnie określonych (w kategoriach społeczno-demograficznych, statusowych etc.) grup potencjalnych użytkowników mieszkających w pobliżu instytucji oferujących aktywności czasu wolnego,
- dobrze dopasowane do potrzeb i możliwości tych grup (w szczególności grup osób o specjalnych potrzebach).

Działanie 2.3 Oferta użytku domowego

Wzmocnieniu ulegną działania służące udostępnianiu kultury w domu. Jak pokazała diagnoza, w przypadku niektórych sposobów uczestnictwa w kulturze (oglądanie filmów, słuchanie muzyki), liczba warszawiaków i warszawianek podejmujących tego typu praktyki tylko w domu, jest równie duża jak tych wychodzących. Co więcej, jak pokazują realizowane od lat badania, korzystanie z kultury i utrzymywanie kontaktów społecznych za pomocą

---

¹⁹ W zgodzie z przyjętą zarządzeniem Prezydenta politykę turystyczną m.st.. Warszawy w celu rozproszenia turystów w mieście poprzez zwiększenie ich aktywności w dzielnicach innych niż Śródmieście.

mediów i nowych technologii może przynosić skutki podobne do tradycyjnych form uczestnictwa. W przypadku osób z ograniczeniami ruchowymi lub specjalnymi potrzebami, a także w niespodziewanych sytuacjach (np.: ograniczenia związane z epidemiami) oferta użytku domowego może być jedyną dostępną formą aktywności lokalnej. Rozbudowa oferty wypożyczania/udostępniania treści cyfrowych i sprzętu (e-booki, e-czytniki), treści audio i audio-wideo (seriali i filmów, gier wideo, streaming wydarzeń); wypożyczanie sprzętu (np. głośniki, tablety, telewizory, konsole, laptopy, zestawy 3D), będzie służyła nawiązaniu lub utrzymaniu kontaktu z mieszkańcami przez lokalne instytucje kultury.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

- wspomagające rozwój kompetencji niezbędnych do odbioru treści on-line,
- oferujące możliwość domowego korzystania nie tylko z treści, ale także urządzeń służących do ich odbioru,
- wykorzystujące ofertę użytku domowego do budowania trwalszych więzi odbiorców z ich lokalnymi instytucjami (mogące prowadzić do zainteresowania ich innymi formami oferty lokalnych instytucji),
- dostępne w szczególności sposób (ze zniżką lub bezpłatnie) dla osób mieszkających i płacących podatki w Warszawie – kryterium nie dotyczy projektów skierowanych do grup w trudnej sytuacji życiowej.

Działanie 2.4 Podnoszenie jakości dotychczasowych działań

W ramach tego działania wspierane będą rozwój ilościowy i jakościowy oferty tradycyjnej, dostępnej w siedzibie instytucji, i w formach plenerowych związanych z wychodzeniem instytucji „bliżej ludzi” oraz innowacje w łączeniu oferty kultury, edukacji, sportu i rekreacji. Więcej atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego pojawi się w czasie dostosowanym do potrzeb różnych grup użytkowników (również wieczorami i w dni wolne od pracy).

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

- w czytelny sposób opisujące ilościową lub jakościową zmianę oferty (innowacje w formie, treści lub dostępności do wydarzenia lub oferty),
- zwiększające liczbę użytkowników dotychczasowych wydarzeń/istniejącej oferty w szczególności wśród osób mieszkających w pobliżu instytucji,

- premiujące częstsze uczestnictwo w wydarzeniach lokalnych poprzez udzielanie zniżek uczestniczkom i uczestnikom miejskiego programu lojalnościowego (obecnie: posiadającym Kartę warszawiaka lub Kartę młodego warszawiaka) – kryterium nie dotyczy projektów skierowanych do grup w trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 4: Działania w ramach celu szczegółowego 2 *Różnorodna i dopasowana oferta*

Działanie	Szczegółowy typ projektów	Narzędzia wyboru projektów
<i>2.1 Rozwój partycypacyjnych form współtworzenia oferty</i>	A. Włączanie odbiorców i mieszkańców we współdecydowanie lub współtworzenie oferty	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury
	B. Konsultowanie oferty z odbiorcami i mieszkańcami	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
	C. Prowadzenie badań lub zbieranie informacji dotyczących potrzeb odbiorców i mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Nowy konkurs Biura Kultury
<i>2.2 Oferta zróżnicowana i zdywersyfikowana</i>	A. Działania dostosowane do potrzeb osób z grup wyróżnionych ze względów demograficzno-kulturowych (wiek, płeć itp.)	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury
	B. Działania dostosowane do potrzeb osób z grup wyróżnionych ze względu na status ekonomiczno-społeczny (wykształcenie, zamożność).	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury
	C. Działania skierowane do obcokrajowców/migrantów	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury
	D. Działania skierowane do osób z grup w trudnej sytuacji życiowej lub zagrożonych znalezieniem się w takiej sytuacji	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury

Działanie	Szczegółowy typ projektów	Narzędzia wyboru projektów
2.3 Oferta użytku domowego	A. Rozbudowa oferty wypożyczania / udostępniania treści cyfrowych, treści audio i audio-wideo (gazet, serwisów informacyjnych, seriali i filmów, gier wideo, podcastów)	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
	B. Rozbudowa oferty wydarzeń on-line, streaming wydarzeń z instytucji lokalnych, krajowych, światowych); podcasty etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
	C. Rozbudowa oferty wypożyczania sprzętu (e-czytniki, głośniki, tablety, konsole, laptopy, zestawy 3D etc.)	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
2.4 Podnoszenie jakości dotychczasowych działań	A. Rozwój ilościowy lub jakościowy oferty tradycyjnej dostępnej w siedzibie instytucji, w tym więcej działań w czasie dostosowanym do potrzeb różnych grup użytkowników (np.: wieczorami i w dni wolne od pracy).	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury • Pegaz – Pozaszkolna Edukacja w Warszawie
	B. Rozwój ilościowy lub jakościowy oferty w formach plenerowych związanych z wychodzeniem instytucji „bliżej ludzi”	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury
	C. Innowacje w łączeniu oferty kultury, edukacji, sportu i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Konkurs NGO prowadzony przez BK?

Cel szczegółowy 3. *Dostępne miejsca aktywności blisko domu*

Cel obejmuje zwiększanie dostępności kultury poprzez rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej.

Jednym z kluczowych czynników ograniczających aktywność kulturalną mieszkańców Warszawy jest – wedle ich własnych deklaracji – brak czasu. Jednym z celów Programu jest zmniejszenie tej bariery przez udostępnienie atrakcyjnych i przyjaznych miejsc aktywności czasu wolnego w pobliżu miejsc zamieszkania. W efekcie skrócony zostanie czas podróży potrzebny, aby skorzystać z oferty. Instytucje publiczne, w tym także instytucje i wydarzenia ogólnomiejskie, będą „wychodzić poza mury”, otwierać się na osoby mieszkające w sąsiedztwie, stając się integralnym elementem lokalnego środowiska. Istniejące już miejsca aktywności dzięki remontom i inwestycjom w wyposażenie będą rozwijane i przekształcane, tak aby zoptymalizować ich wykorzystanie przez mieszkańców. Wszędzie tam, gdzie nasycenie instytucjami kultury oraz infrastrukturą służącą aktywnościom czasu wolnego jest małe, a średnia odległość do najbliższej instytucji duża, w pierwszej kolejności tworzone będą nowe miejsca aktywności kulturalnej, tak aby zmniejszyć międzydzielnicowe różnice w dostępności do tego typu obiektów.

Realizacja celu przyczyni się do wyrównania dysproporcji w dostępie do oferty lokalnych instytucji czasu wolnego wśród mieszkańców różnych dzielnic. Cel zostanie zrealizowany poprzez:

- tworzenie nowych miejsc oraz uruchamianie działań przez dotychczasowe instytucje oraz uruchamianie działań nastawionych na lokalną ofertę czasu wolnego przez instytucje spoza obszaru kultury,
- planowanie i prowadzenie modernizacji istniejących obiektów oraz ich wyposażenie,
- projektowanie, budowanie obiektów, tworzenie nowych instytucji na obszarach o szczególnie niskim współczynniku dostępu do lokalnych instytucji czasu wolnego²⁰

---

²⁰ Pod względem przestrzennej dostępności domów kultury sytuację wyraźnie gorszą od przeciętnej w Warszawie zdiagnozowano (w 2016 roku) na Żoliborzu i Białołęce, a pod względem placówek bibliotecznych na Białołęce, w Wawrze oraz w Wilanowie.

Działanie 3.1 *Instytucja otwarta*

Podejmowane będą działania prowadzące do poszerzania zakresu funkcjonowania instytucji ponadlokalnych lub lokalnych pełniących inne funkcje (szkoły i inne placówki edukacyjne) o aktywności skierowane do społeczności lokalnych w ich sąsiedztwie. Mogą to być także lokalne przestrzenie wielofunkcyjne, obejmujące klubokawiarnie, place zabaw i inne tego typu formy tworzone w przestrzeni teatrów, muzeów, uczelni lub czasowe centra lokalne działające na terenie szkół. W ramach tego Działania powstawać będą także lokalne odsłony ogólnomiejskich imprez i wydarzeń kulturalnych, sceny letnie, kina letnie oraz inne formy lokalnych działań instytucji i organizacji, polegające na wychodzeniu poza mury siedzib i kontynuowanie dotychczasowych lub tworzenie nowych form plenerowych.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

- zlokalizowane w miejscach o niskim nasyceniu lokalną ofertą aktywnego spędzania czasu wolnego (w szczególności ofertą zbliżoną do proponowanej w ramach projektu)²¹,
- dające możliwość dotarcia do osób, które w małym stopniu korzystają z tradycyjnej oferty dotychczas funkcjonujących instytucji lokalnych.

Działanie 3.2 *Infrastruktura dopasowana do potrzeb*

Istniejąca lokalna infrastruktura lokalowa oferująca aktywności kulturalne i inne formy spędzania czasu wolnego będzie dostosowywana do potrzeb mieszkańców poprzez rozbudowę, modernizację oraz doposażanie w formie zakupu niezbędnego sprzętu, oprogramowania itp., służącego dostosowaniu istniejących obiektów i instytucji do potrzeb i nawyków mieszkańców okolicy. Planowanie działań optymalizujących funkcjonowanie istniejących obiektów wykorzystywać będzie formy włączające użytkowników dotychczasowych oraz potencjalnych.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

---

²¹ Odsetek osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych na terenie dzielnicy, w której mieszkają, jest (wg. danych z ostatniego kwartału 2017 roku) niższy od średniej wartości tego wskaźnika dla ogółu mieszkańców Warszawy w przypadku Wawra, Białołęki, Targówka, Wilanowa, Pragi Północ, Wesołej, Rembertowa, Włoch i Pragi Południe.

- rozszerzające zakres działania instytucji o funkcjonalności odpowiadające na lokalne zapotrzebowanie w świetle przeprowadzonych diagnoz i badań,
- dające możliwość dotarcia do osób, które dotąd nie korzystały z lokalnej oferty kulturalnej i rekreacyjnej.

Działanie 3.3 Tworzenie nowych obiektów i instytucji

Tworzone będą nowe miejsca aktywności kulturalnej oraz obiekty dysponujące ofertą zagospodarowującą czas wolny mieszkańców. Tego typu działania polegające na planowaniu i tworzeniu nowych obiektów, miejsc i instytucji będą podejmowane w pierwszej kolejności tam, gdzie nasycenie instytucjami kultury oraz infrastrukturą służącą aktywnościom czasu wolnego jest szczególnie małe, a średnia odległość do najbliższej placówki szczególnie duża (tzn. nie pozwala na dotarcie tam w 15 minut piechotą). W ten sposób stopniowo zmniejszane będą międzydzielnicowe różnice w dostępie do placówek oferujących aktywności czasu wolnego.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa lub dowolne miejsce w Warszawie, przy czym w przypadku konieczności wyboru pomiędzy różnymi (jeszcze nie rozpoczętymi ani nie wpisanymi do Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy) inwestycjami:

- w zakresie tworzenia nowych miejsc działalności domów kultury preferowane będą Białołęka i Żoliborz²²
- w zakresie tworzenia nowych miejsc działalności bibliotek preferowane będą Białołęka, Wilanów i Wawer²³.

---

²² Jako dzielnice, w których przestrzenna dostępność tego rodzaju placówek jest najniższa.

²³ Jako dzielnice, w których przestrzenna dostępność tego rodzaju placówek jest najniższa.

Tabela 5: Działania w ramach celu szczegółowego 3 *Dostępne miejsca aktywności blisko domu*

Działanie	Szczegółowy typ projektów	Narzędzia wyboru projektów
3.1 Instytucja otwarta	A. Poszerzanie zakresu funkcjonowania instytucji ponadlokalnych o działania kulturalne skierowane do społeczności lokalnych (lokalne przestrzenie wielofunkcyjne tworzone w przestrzeni teatrów, muzeów, uczelni)	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury • Fundusz Instytucji Kultury
	B. Poszerzania zakresu funkcjonowania instytucji pełniących inne funkcje o działania kulturalne skierowane do społeczności lokalnych (np.: centra lokalne działające na terenie placówek edukacyjnych itp.)	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury
	C. Lokalne „filie” ogólnomiejskich imprez i wydarzeń kulturalnych, „sceny letnie”, kina letnie	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Konkurs NGO prowadzony przez BK?
3.2 Infrastruktura dopasowana do potrzeb	A. Rozbudowa i remonty istniejącej infrastruktury oferującej aktywności kulturalne, edukacyjne i inne formy spędzania czasu wolnego dostosowane do potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
	B. Doposażanie w formie zakupu niezbędnego sprzętu, oprogramowania itp. służące dopasowaniu istniejących obiektów i instytucji do potrzeb i nawyków mieszkańców okolicy	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
3.3 Tworzenie nowych obiektów i instytucji	A. Działania polegające na planowaniu nowych obiektów, miejsc i instytucji dostosowanych do potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
	B. Działania polegające na budowie lub adaptacji nowych obiektów, dla nowych instytucji dostosowanych do potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy

Cel szczegółowy 4. Realizatorzy z potencjałem

Cel obejmuje rozwój miękkiego potencjału instytucji oraz ich kadr.

Jednym z ważnych efektów wdrożenia Programu jest stworzenie standardu nowoczesnej instytucji organizującej aktywności czasu wolnego. Taka instytucja to organizacja ucząca i rozwijająca się, która optymalizuje wykorzystanie swojego potencjału poprzez inwestycje w pracowników i współpracowników, poszukiwanie najlepszej struktury organizacyjnej oraz wypracowanie i wdrożenie najlepszych standardów pracy, a także współpracę z instytucjami w swoim otoczeniu. Dążąc do stałego podnoszenia jakości swojego działania, instytucja taka będzie planować politykę zatrudnienia w oparciu o potrzeby użytkowników, pamiętając zarazem nie tylko o dobrostanie odbiorców usług, ale także realizatorów. Dobre warunki pracy i dobre płace zagwarantują, że w samorządowych instytucjach kultury zatrudniani będą profesjonalści o odpowiednich kwalifikacjach, nastawieni na rozwój i zdobywanie nowych kompetencji. Dzięki wypracowywaniu i wdrażaniu najlepszych standardów pracy nowoczesna instytucja kultury będzie mieć wpisane w swoje DNA sieciowy sposób „myślenia” i działania. Realizując swoje działania korzystać będą z zasobów całej sieci instytucji i organizacji stanowiących jej otoczenie.

Realizacja celu przyczyni się do podniesienia i wyrównania poziomu funkcjonowania lokalnych instytucji w obszarze kultury, sportu i rekreacji. Zwiększy jakość prowadzonych przez nie działań i ich dopasowanie do potrzeb odbiorców poprzez rozwój kapitału ludzkiego i sieciowego.

Cel zostanie zrealizowany poprzez:

- kształtowanie polityki zatrudnienia pod kątem dotarcia do kluczowych grup odbiorców,
- rozwój kompetencji kadr lokalnych instytucji służących lepszemu dopasowaniu oferty do potrzeb lokalnego odbiorcy,
- zacieśnianie współpracy między lokalnymi instytucjami, tak aby z czasem mówić o sieciach organizacji dopowiadających za aktywności czasu wolnego.

Działanie 4.1 Profesjonalny (współ)pracownik w nowoczesnej instytucji

Działanie będzie polegało m.in. na kształtowaniu polityki zatrudnienia instytucji przez świadome pozyskiwanie pracowników i współpracowników o kluczowych dla instytucji kompetencjach (wykształcenie, umiejętności, doświadczenie). Celem będzie poprawa warunków zatrudnienia oraz wspieranie rozwoju pracowników przez oferowanie podwyżek, systemów premiowych, systemu kursów i szkoleń, wsparcie finansowe uzupełniania

wykształcenia. W ten sposób instytucje będą wspierać rozwój pracowników inwestując w podnoszenie ich kwalifikacji i umiejętności (kursy, szkolenia, finansowanie dodatkowych studiów pracowników). Dzięki otwartej polityce zatrudnienia wśród pracowników i współpracowników instytucji coraz częściej pojawiają się przedstawiciele grup, których potrzeby są szczególnie istotne przy kształtowaniu oferty (np.: mieszkańcy okolicy, imigranci, seniorzy, młodzież). Sprzyjać to będzie nawiązywaniu kontaktów pozwalających na przyciąganie nowych użytkowników.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

- nastawione na poprawę warunków pracy i współpracy oraz rozwój kwalifikacji i umiejętności kluczowych z punktu widzenia potrzeb lokalnych społeczności (np.: takich, którymi nie dysponuje nikt wśród obecnych pracowników instytucji),
- służące włączeniu do (współ)pracy przedstawicieli grup, których potrzeby są szczególnie istotne przy kształtowaniu oferty (np.: mieszkańcy okolicy z takich grup, jak imigranci, seniorzy, młodzież, osoby o specjalnych potrzebach).

Działanie 4.2 Dbamy o standardy działania instytucji kultury

Działanie obejmuje przedsięwzięcia służące wypracowywaniu, doskonaleniu lub wdrażaniu nowych standardów podnoszących poziom działania instytucji również w formie procesów wdrażania standardów objętych certyfikacją. Wdrażanie projektów służących uspojnieniu kultur organizacyjnych instytucji między innymi przez wymianę dobrych praktyk, przeprowadzanie audytów społecznych, wewnętrzne badanie potrzeb, autoewaluacji i ewaluacji zewnętrznych.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

- służące usprawnieniu zarządzania lokalnymi instytucjami oferującymi aktywności czasu wolnego,
- wprowadzające uznane i potwierdzone zewnętrznie standardy działania.

Działanie 4.3 Sieci, partnerstwa, współpraca – współwytwarzanie kultury na poziomie lokalnym

Działanie obejmuje tworzenie i rozwijanie partnerstw lokalnych i ponadlokalnych oraz międzyinstytucjonalnych sieci współpracy. Rozwijane będą możliwości wspólnego

wykorzystania zasobów przez ich społeczną inwentaryzację i wprowadzenie do puli „zasobów współużytkowanych” lub inaczej zorganizowany system użyczenia sobie infrastruktury, sprzętu, pracowników o specyficznych kompetencjach, dzielenia się know-how i dobrymi praktykami. Współorganizowanie imprez przez instytucje i organizacje z różnych sektorów oraz dzielnic.

Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Preferowane będą projekty:

- służące stworzeniu nowych, międzysektorowych, lokalnych partnerstw i sieci instytucji oferujących aktywności czasu wolnego,
- optymalizujące współwykorzystanie zasobów ludzkich (pracownicy, współpracownicy, ich czas i wiedza), sprzętowych, infrastrukturalnych w istniejących sieciach współpracujących ze sobą instytucji i organizacji,

Tabela 6: Działania w ramach celu szczegółowego 4 *Realizatorzy z potencjałem*

Działanie	Szczegółowy typ projektów	Narzędzia wyboru projektów
4.1 Profesjonalny (współ)pracownik w nowoczesnej instytucji	A. Tworzenie nowych zespołów lub stanowisk pracy, zatrudnianie współpracowników służące przyciągnięciu nowych użytkowników	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Konkurs NGO prowadzony przez BK?
	B. Organizowanie i finansowanie szkoleń, konferencji rozwijających kompetencje pracowników i współpracowników instytucji	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
	C. Poprawa warunków pracy, rozwój systemów motywacyjnych i premiujących innowacje	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
4.2 Dbamy o standardy działania instytucji kultury	A. Wdrażanie nowych standardów zarządzania instytucją. Oddziaływanie na kulturę organizacyjną	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy
	B. Prowadzenie audytów (w tym audytów społecznych), badanie potrzeb pracowników i współpracowników, autoewaluacji i ewaluacji zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy

Działanie	Szczegółowy typ projektów	Narzędzia wyboru projektów
4.3 Sieci, partnerstwa, współpraca – współwytywarzanie kultury na poziomie lokalnym	A. Podejmowanie wspólnych inicjatyw lokalnych i ponadlokalnych przez instytucje z różnych miejsc i sektorów	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury
	B. Tworzenie i rozwijanie partnerstw lokalnych i ponadlokalnych oraz międzyinstytucjonalnych sieci współpracy	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór systemowy • Fundusz Animacji Kultury

System realizacji

Odpowiedzialność za realizację programu

Szczegółowy zakres zadań poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu jest określony w *Systemie zarządzania strategią rozwoju miasta*²⁴.

Za podejmowanie decyzji dotyczących wdrażania Programu, w tym za coroczne zatwierdzanie listy projektów przewidzianych na rok kolejny oraz za nadzór nad realizacją Programu odpowiada Rada Programu.

Biurem wiodącym we wdrażaniu Programu jest biuro odpowiedzialne za politykę kulturalną. Biuro powołuje Koordynatora Programu oraz Zespół Koordynacyjny. Zadaniem Zespołu Koordynacyjnego jest wspieranie Koordynatora Programu w realizacji zadań związanych z wdrażaniem Programu. W skład Zespołu Koordynacyjnego wchodzi co najmniej cztery osoby (liczba równa liczbie celów szczegółowych Programu). Łączny wymiar zaangażowania Zespołu w zadania związane z wdrażaniem Programu wynosi co najmniej 2 etaty (połowa liczby celów szczegółowych Programu).

Do realizacji Programu są również zobowiązane pozostałe biura Urzędu m.st. Warszawy wskazane w Strategii jako „biura odpowiedzialne za cel” lub jako „kluczowi partnerzy wewnątrzni” w realizacji celu 2.2 *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*²⁵ oraz urzędy dzielnic m.st. Warszawy. Każde z tych biur i urzędów odpowiada, wraz z biurem wiodącym, za przebieg Programu i osiągnięcie jego celów.

Do grona potencjalnych realizatorów (czyli podmiotów, które mogą włączyć się w realizację Programu) należą podmioty z różnych sektorów.

Grono realizatorów Programu jest otwarte: należą do niego podmioty realizujące w danym roku projekty w ramach Programu.

---

²⁴ Wprowadzonym zarządzeniem nr 1277/2019 Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy z 1 sierpnia 2019 r.

²⁵ Tj. biura odpowiedzialne za politykę w zakresie sportu, koordynację polityki społecznej, politykę edukacyjną, politykę informacyjno-promocyjną, politykę przestrzenną oraz politykę w zakresie pomocy społecznej.

Narzędzia realizacji Programu

W celu realizacji Programu stosowane są cztery narzędzia.

1) Nabór systemowy projektów

W styczniu każdego roku biuro odpowiedzialne za politykę kulturalną przeprowadza na kolejny rok nabór projektów finansowanych z budżetu ich potencjalnych realizatorów.

Nabór projektów finansowanych z budżetu poszczególnych potencjalnych realizatorów jest ponadto otwarty dla wszystkich innych podmiotów zainteresowanych udziałem w realizacji Programu.

Biuro odpowiedzialne za politykę kulturalną informację o tym naborze publikuje każdorazowo co najmniej na stronie internetowej Strategii oraz w prowadzonych przez siebie mediach społecznościowych, a także kieruje ją bezpośrednio co najmniej do wszystkich jednostek oraz instytucji, nad którymi sprawują nadzór oraz do wszystkich Komisji Dialogu Społecznego działających przy danym biurze.

2) Nabór konkursowy projektów

Projekty są wyłaniane również w konkursach dotacyjnych prowadzonych przez biuro odpowiedzialne za politykę kulturalną oraz w konkursach prowadzonych przez urzędy dzielnic. Jako narzędzia realizacji programu są wykorzystywane:

- Fundusz Animacji Kultury,
- Fundusz Instytucji Kultury,
- PEgaz – konkurs dla placówek edukacji pozaszkolnej,
- Konkursy na realizację zadań publicznych z dziedziny kultury przez organizacje pozarządowe.

W przypadku konkursów ogólnomiejskich preferowane będą projekty przewidziane do realizacji na Targówku²⁶ oraz w dzielnicach: Wawer, Białołęka, Wilanów, Praga Północ, Wesoła, Rembertów, Włochy i Praga Południe²⁷.

W 2022 roku jako narzędzie realizacji Programu zostanie zastosowany pilotażowo konkurs przeprowadzony przez co najmniej jeden urząd dzielnicy. W 2023 takie konkursy zostaną przeprowadzone przez co najmniej połowę, a od 2024 przez wszystkie urzędy dzielnic m.st. Warszawy.

---

²⁶ Tj. w dzielnicy, którą cechuje wyjątkowo niski odsetek mieszkańców uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych we własnej dzielnicy, a także uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych w dowolnym miejscu.

²⁷ Tj. w dzielnicach, które cechuje wyjątkowo niski odsetek mieszkańców uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych we własnej dzielnicy.

3) Finansowanie z budżetu Urzędu m.st. Warszawy inwestycji w lokalną infrastrukturę kulturalną

W miarę dostępności środków, cele Programu będą wspierane również poprzez finansowanie z budżetu m.st. Warszawy infrastruktury dzielnicowych instytucji kultury.

W przypadku konieczności wyboru pomiędzy różnymi (jeszcze nie rozpoczętymi ani nie wpisanymi do Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy) inwestycjami:

- w zakresie tworzenia nowych miejsc działalności domów kultury preferowane będą Białołęka i Żoliborz²⁸,
- w zakresie tworzenia nowych miejsc działalności bibliotek preferowane będą Białołęka, Wilanów i Wawer²⁹.

4) Konceptje programowe dla instytucji kultury, stanowiące załącznik do umowy pomiędzy ich dyrektorkami i dyrektorami a organizatorem (reprezentowanym przez Biuro Kultury Urzędu m.st. Warszawy lub Urząd Dzielnicy)

W przypadku wyłaniania dyrektorki lub dyrektora instytucji w konkursie, wymaganym elementem przedkładanej przez kandydatkę lub kandydata koncepcji programowej będzie opis udziału danej instytucji w realizacji wskazanych przez organizatora (w ogłoszeniu konkursowym) programów w ramach *Strategii Warszawa #2030*³⁰. Element ten będzie uwzględniany przez komisję konkursową podczas oceny oferty.

Zawarty w koncepcji programowej opis udziału danej instytucji w realizacji programów w ramach *Strategii Warszawa #2030* będzie uwzględniany również przy podejmowaniu przez organizatora decyzji o ewentualnym przedłużeniu umowy z dotychczasową dyrektorką lub dyrektorem.

Przesłanki włączania projektów do Programu

W przypadku każdego narzędzia realizacji Programu, propozycje projektów są przyporządkowywane przez zgłaszających do konkretnego szczegółowego typu projektów.

Przesłankami uwzględnianymi przy podejmowaniu decyzji o włączeniu danego projektu do Programu są:

- dopasowanie do wskazanego szczegółowego typu projektów,
- spełnianie określonych w Programie przesłanek specyficznych dla wskazanego szczegółowego typu projektów,

---

²⁸ Jako dzielnice, w których przestrzenna dostępność tego rodzaju placówek jest najniższa.

²⁹ Jako dzielnice, w których przestrzenna dostępność tego rodzaju placówek jest najniższa.

³⁰ W przypadku zamiaru udziału danej instytucji w realizacji programu *Kultura blisko domu* oczekiwane jest wskazanie szczegółowych typów projektów lub konkretnych projektów zaplanowanych do realizacji.

- zadeklarowany poziom wartości wskaźników, które zostaną osiągnięte w wyniku realizacji projektu,
- uzasadnienie spodziewanej skuteczności proponowanego projektu,
- uzasadnienie potrzeby realizacji projektu dla wskazanej grupy docelowej, we wskazanym miejscu.

W przypadku wszystkich Działań adresowanych do warszawianek i warszawiaków preferowane będą projekty:

- skierowane do osób starszych³¹ (jako grupy, której dobrostan jest szczególnie zagrożony),
- uwzględniające potrzeby, możliwości i ograniczenia związane z wiekiem, niepełnosprawnością, złą sytuacją materialną lub brakiem nawyku korzystania z oferty kulturalnej.

Finansowanie realizacji programu

Program jest finansowany z budżetu m.st. Warszawy oraz dodatkowo ze źródeł zewnętrznych, pozyskanych lub przeznaczonych na poszczególne projekty przez ich realizatorów.

Takimi źródłami mogą być w szczególności:

- budżet państwa – w tym środki w gestii ministrów właściwych do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego),
- Fundusze Europejskie oraz Fundusze Norweskie i inne źródła zagraniczne,
- finansowanie przez podmioty gospodarcze,
- finansowanie społecznościowe,
- prywatni darczyńcy.

Budżet programu będzie ustalany na poszczególne lata, na podstawie listy projektów zaakceptowanych na dany rok w naborze pozakonkursowym oraz kwot przeznaczonych na konkursy wykorzystywane w danym roku jako narzędzia realizacji programu.

---

³¹ Natomiast niekoniecznie wyłącznie do tej grupy, wartościowe są również projekty międzypokoleniowe.

Tabela 7: Szacunkowy budżet Programu

Szczegółowy cel Programu	Szacunkowy budżet					
	łącznie	2021	2022	2023	2024	2025
Cel szczegółowy 1 <i>Zainteresowani mieszkańcy</i>	967 310 zł	212 650 zł	214 830 zł	211 210 zł	167 610 zł	161 010 zł
Cel szczegółowy 2 <i>Różnorodna i dopasowana oferta</i>	3 451 500 zł	1 356 700 zł	1 167 200 zł	564 200 zł	179 700 zł	183 700 zł
Cel szczegółowy 3 <i>Dostępne miejsca aktywności blisko domu</i>	28 035 444 zł	3 205 764 zł	200 000 zł	8 010 000 zł	10 010 000 zł	6 609 680 zł
Cel szczegółowy 4 <i>Realizatorzy z potencjałem</i>	100 000 zł	20 000 zł	20 000 zł	20 000 zł	20 000 zł	20 000 zł
Program łącznie	32 554 254 zł	4 795 114 zł	1 602 030 zł	8 805 410 zł	10 377 310 zł	6 974 390 zł
w tym przeznaczonych na inwestycje	27 985 444 zł	3 195 764 zł	190 000 zł	8 000 000 zł	10 000 000 zł	6 599 680 zł

Sposób komunikowania

Postępy oraz ewentualne trudności w realizacji Programu są przedstawiane w *Raportach z realizacji programu*. Do opracowania raportów wykorzystywane są dane monitoringowe przekazywane przez realizatorów poszczególnych projektów. Raporty są sporządzane corocznie przez Koordynatora Programu i zatwierdzane przez Radę Programu.

Raporty są sporządzane zgodnie ze standardami dostępności. Wszystkie raporty, w ciągu miesiąca od zaakceptowania przez Radę Programu, są publikowane na stronie internetowej *Strategii #Warszawa2030* oraz anonsowane w mediach społecznościowych prowadzonych przez biuro odpowiedzialne za politykę kulturalną.

Raporty są prezentowane przez Koordynatora programu podczas spotkań z ciałami dialogu obywatelskiego współpracującymi z Urzędem m.st. Warszawy – w tym ze Społeczną Radą Kultury.

System monitoringu i ewaluacji

Monitoring programu będzie prowadzony zgodnie z założeniami *Systemu zarządzania strategią rozwoju miasta*³². Podstawą monitoringu są informacje dotyczące poszczególnych projektów, przekazywane corocznie przez ich realizatorów Koordynatorowi Programu, z wykorzystaniem systemu sprawozdawczego³³. Informacje te będą obejmowały:

- dane o poniesionych nakładach finansowych,
- dane o osiągniętej wartości wskaźników,
- informacje o zmaterializowanych ryzykach o poziomie wysokim i bardzo wysokim, które wpływają na osiągnięcie celów,
- ewentualne wnioski wynikające z realizacji projektu (np. dotyczące dobrych praktyk, oraz napotkanych trudności i rozwiązań proponowanych w celu ich przewycięzania),
- ewentualne raporty z ewaluacji, przeprowadzonej z inicjatywy realizatora danego projektu.

Koordynator Programu organizuje spotkania realizatorów Programu (dodatkowe wobec posiedzeń Rady Programu), służące refleksji nad jego przebiegiem oraz sformułowaniu rekomendacji zmierzających do doskonalenia Programu. Każdy realizator Programu bierze udział w co najmniej jednym takim spotkaniu w ciągu roku.

W raportach rocznych z realizacji Programu, sporządzanych przez jego koordynatora, przedstawiane są co najmniej:

- dane o poniesionych nakładach finansowych (na podstawie danych zebranych od realizatorów projektów),
- dane o osiągniętej wartości wskaźników (na podstawie danych zebranych od realizatorów projektów oraz danych uzyskanych w badaniach ankietowych)
- informacje o zmaterializowanych ryzykach o poziomie wysokim i bardzo wysokim, które wpływają na osiągnięcie celów,
- wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego przebiegu programu (na podstawie danych zebranych od realizatorów projektów za pośrednictwem systemu sprawozdawczego i podczas spotkań).

Ponadto w okresie realizacji programu przeprowadzana jest jego zewnętrzna ewaluacja. Cały Program podlega ewaluacji co najmniej dwukrotnie: w połowie okresu realizacji (w 2023 roku) oraz w ostatnim roku realizacji (w 2025 roku). Oprócz tego mogą być prowadzone

---

³² Wprowadzonym zarządzeniem nr 1277/2019 Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy z 1 sierpnia 2019 r.

³³ Funkcję tę będzie pełnił m.in. Bank Informacji o Mieście (narzędzie informatyczne).

dodatkowe ewaluacje (np. na przykład na poziomie wybranych celów szczegółowych Programu lub Działań). Jest to wskazane zwłaszcza jeżeli przemawiają za tym informacje przekazywane przez realizatorów projektów lub inne przesłanki.

Ewaluacja jest prowadzona zgodnie ze standardami Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego³⁴. Zadaniem ewaluatora jest przede wszystkim zidentyfikowanie uwarunkowań wpływających (korzystnie lub niekorzystnie) na osiągnięcie celów Programu oraz sformułowanie na tej podstawie rekomendacji. Uczestnicy systemu zarządzania Strategią³⁵ oraz ewaluator dokładają starań, żeby ewaluacja była stosowana jako narzędzie ulepszania Programu.

---

³⁴ Obecna wersja standardów jest dostępna na stronie: http://pte.org.pl/wp-content/uploads/2015/08/Standardy_ewaluacji_PTE.pdf, odsłona 19.08.2020.

³⁵ Wskazani w zarządzeniu nr 1277/2019 Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy z 1 sierpnia 2019 r.

Załączniki

Załącznik 1. Ocena ryzyka

Na realizację celów i działań Programu wpływać mogą różnorodne i zmieniające się w czasie czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Termin „ryzyko” definiujemy, w zgodzie z podejściem przyjętym w Strategii #Warszawa2030, jako czynnik negatywny. Przyjmujemy, że „ryzyko” oznacza niepewność związaną ze zdarzeniem, działaniem lub zaniechaniem, które może negatywnie wpłynąć na realizację celów Programu³⁶.

Wielkość ryzyka szacujemy jako iloczyn prawdopodobieństwa jego wystąpienia oraz siły oddziaływania, ocenianych za pomocą pięciostopniowych skal (porównaj: Tabela 21).

Tabela 8: Skale stosowane do oceny prawdopodobieństwa wystąpienia i siły oddziaływania ryzyka

Ocena	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka
1	znikome	nieznaczna
2	niskie	mała
3	średnie	średnia
4	wysokie	poważna
5	bardzo wysokie	katastrofalna

Wynik szacowania wielkości ryzyka zawiera się w przedziale od 1 do 25 i jest interpretowany w sposób podany w poniższej tabeli.

Tabela 9: Poziomy ryzyka

Wartość liczbowa	Wielkość ryzyka
1 – 4	niskie
4 – 9	średnie
10 – 12	wysokie
15 – 25	bardzo wysokie

Zgodnie z przyjętym podejściem, możliwymi reakcjami na ryzyko są:

- ograniczenie, tj. podjęcie odpowiednio wczesnych działań mających na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa lub skutków wystąpienia ryzyka,
- aktywna akceptacja, tj. stworzenie planu awaryjnego na wypadek, gdy dojdzie do wystąpienia ryzyka.

³⁶ Porównaj: Zarządzenie nr 828/2015 Prezydenta miasta stołecznego Warszawy z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem w m.st. Warszawie.

Tabela 3: Analiza ryzyka

L.p.	Opis ryzyka	Kategoria ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka	Wielkość ryzyka	Reakcja na ryzyko
1	<p>Obniżenie wpływów podatkowych do budżetu m.st. Warszawy lub konieczność finansowania przez m.st. Warszawę dodatkowych zadań mogłyby spowodować deficyt funduszy na realizację Programu.</p> <p>Ograniczyłyby to zakres i skalę planowanych działań i w efekcie obniżyłyby stopień realizacji założonych celów Programu.</p>	ekonomiczne	5	3	15	<p>AKTYWNA AKCEPTACJA RYZYKA</p> <p>A. Przeprowadzenie przez Radę Programu analizy szczegółowych typów projektów, pod względem 1) wpływu na realizację celów Programu 2) kosztów. Wybranie do realizacji w pierwszej kolejności szczegółowych typów projektów ocenionych jako najbardziej efektywne i odroczenie realizacji pozostałych.</p> <p>OGRANICZANIE RYZYKA</p> <p>B. Dywersyfikowanie źródeł finansowania poprzez wspieranie przez Urząd m.st. Warszawy potencjalnych realizatorów Programu w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł innych niż budżet m.st. Warszawy.</p>

L.p.	Opis ryzyka	Kategoria ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka	Wielkość ryzyka	Reakcja na ryzyko
2	<p>Koncentrowanie się poszczególnych biur wyłącznie na programach, w przypadku których przypisano im rolę „biur odpowiedzialnych” lub sektorowe podejście do realizacji polityk publicznych lub zbyt małe włączenie w realizację Programu innych biur przez biura odpowiedzialne za Program mogłoby sprawić, że udział w realizacji Programu biur Urzędu m.st. Warszawy, którym w Strategii przypisano rolę „kluczowych partnerów wewnętrznych” będzie niewystarczający. Ograniczyłoby to zakres i skalę planowanych działań i w efekcie obniżyłoby stopień realizacji założonych celów Programu.</p>	organizacyjne	2	3	6	<p>OGRANICZANIE RYZYKA</p> <p>A. Organizowanie przez biuro odpowiedzialne za Program, lub przez Pełnomocnika Prezydenta ds. strategii rozwoju miasta, spotkań i warsztatów z przedstawicielami biur, którym została przypisana rola kluczowych partnerów wewnętrznych i wzmocnienie w ten sposób poczucia wspólnej odpowiedzialności za Program.</p> <p>B. Komunikowanie przebiegu i efektów realizacji Programu z uwzględnieniem wkładu kluczowych partnerów wewnętrznych.</p> <p>C. Spotkania Rady Programu, wzmocniające poczucie wspólnej odpowiedzialności za realizację Programu.</p>

L.p.	Opis ryzyka	Kategoria ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka	Wielkość ryzyka	Reakcja na ryzyko
3	<p>Traktowanie Programu jako przedsięwzięcia związanego z konkretną opcją polityczną oraz różnice politycznych pomiędzy Prezydentem i większością Rady m.st. Warszawy a Burmistrzem i większością w Radzie Dzielnicy (potencjalne napięcie związane z ustrojem m.st. Warszawy) mogłyby sprawić, że udział Dzielnic, którym w realizacji Programu przypisano rolę „kluczowych partnerów wewnętrznych”, byłby niewystarczający. Ograniczyłyby to zakres i skalę planowanych działań i w efekcie obniżyłyby stopień realizacji założonych celów Programu.</p>	polityczne; organizacyjne	3	4	12	<p>OGRANICZANIE RYZYKA</p> <p>A. Organizowanie przez biuro odpowiedzialne za Program, lub przez Pełnomocnika Prezydenta ds. strategii rozwoju miasta, spotkań i warsztatów z przedstawicielami Dzielnic (na różnych szczeblach) i wzmacnianie w ten sposób poczucia wspólnej odpowiedzialności za Program.</p> <p>B. Komunikowanie przebiegu i efektów realizacji Programu z uwzględnieniem wkładu Dzielnic.</p> <p>C. Spotkania Rady Programu, wzmacniające poczucie wspólnej odpowiedzialności za realizację Programu.</p>

L.p.	Opis ryzyka	Kategoria ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka	Wielkość ryzyka	Reakcja na ryzyko
4	Niewielkie zainteresowanie części potencjalnych realizatorów Programu zgłaszaniem projektów – w szczególności, w szczególności finansowanych z ich budżetu (bez otrzymywania dodatkowych środków) lub najtrudniejszych w realizacji, ograniczyłoby zakres i skalę planowanych działań i w efekcie obniżyłoby stopień realizacji założonych celów Programu	organizacyjne	3	4	12	<p>AKTYWNA AKCEPTACJA RYZYKA</p> <p>A. Wprowadzenie dodatkowych konkursów wspierających realizację szczegółowych typów projektów, w przypadku których liczba zgłoszeń jest niewystarczająca.</p> <p>B. Identyfikowanie potencjalnych realizatorów projektów określonego typu i zachęcanie ich do podjęcia się realizacji projektu.</p> <p>C. Zapewnienie wsparcia (m.in. kompetencyjnego oraz w zakresie promocji) realizatorom projektów uznawanych za najtrudniejsze w realizacji.</p>

L.p.	Opis ryzyka	Kategoria ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka	Wielkość ryzyka	Reakcja na ryzyko
5	Brak gotowości potencjalnych realizatorów Programu do wprowadzania faktycznych zmian w działalności, którą prowadzą lub kultura organizacyjna, w której strategii i programy nie są faktycznie realizowane, sprawiałoby, że program byłby fasadowy lub powodowałoby włączanie do Programu przedsięwzięć niezgodnych z jego zakresem lub logiką interwencji. Obniżyłoby to stopień realizacji założonych celów Programu.	organizacyjne	3	4	12	<p>OGRANICZANIE RYZYKA</p> <p>A. Promocja założeń Programu wśród jego potencjalnych realizatorów.</p> <p>B. Stosowanie przy naborach projektów kryteriów zapewniających włączania do Programu tylko projektów zgodnych z jego zakresem i logiką interwencji.</p> <p>C. Wspieranie potencjalnych realizatorów Programu poprzez doradztwo lub szkolenia rozwijające kompetencje zarządzania zmianą.</p> <p>D. Spotkania Rady Programu, wzmacniające poczucie wspólnej odpowiedzialności za realizację Programu.</p>

L.p.	Opis ryzyka	Kategoria ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka	Wielkość ryzyka	Reakcja na ryzyko
6	Animozje pomiędzy potencjalnymi realizatorami lub interesariuszami Programu (ryzyko niewykorzystywania osiągniętych efektów oraz braku konstruktywnego wykorzystywania niepowodzeń) lub koncentracja na wartościach wskaźników monitorowania celów Programu, bez wystarczającego rozpoznania uwarunkowań wpływających na realizację celów Programu obniżyłyby zdolność do wykorzystywania doświadczeń zdobywanych przy realizacji Programu i wcześniejszych. Obniżyłoby to stopień realizacji założonych celów Programu.	społeczne; organizacyjne	3	4	12	<p>OGRANICZANIE RYZYKA</p> <p>A. Identyfikowanie ewentualnych trudności we współpracy w gronie potencjalnymi realizatorów lub interesariuszy Programu, rozwiązywanie kwestii spornych oraz facylitowanie dalszej współpracy.</p> <p>B. Prowadzenie ewaluacji Programu zgodnie z podejściem <i>ewaluacji opartej na teorii</i>. Ten rodzaj ewaluacji zmierza nie tylko do ustalenia w jakim stopniu program osiągnął zakładane cele, ale również od czego to zależało, żeby na podstawie zrozumienia jak działał program (lub dlaczego nie działał) sformułować trafne rekomendacje dotyczących jego dalszego wdrażania.</p> <p>C. Wspieranie wymiany doświadczeń pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji programów.</p> <p>D. Spotkania Rady Programu, wzmacniające poczucie wspólnej odpowiedzialności za realizację Programu.</p>

Załącznik 2. Dotychczasowy przebieg prac nad Programem

Pierwszym zadaniem było doprecyzowanie zakresu Programu oraz naszkicowanie zakładanej w ramach Programu *logiki zmiany*. Zidentyfikowane i rozstrzygnięte zostały wątpliwości dotyczących tego jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny wejść w zakres Programu, jakie natomiast powinny zostać przypisane do innych programów służących realizacji Strategii. Zadanie zostało wykonane przez Dyspersję na podstawie analizy tekstu Strategii (w szczególności opisu celu 2.2 *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*), warsztatów z grupą roboczą oraz konsultacji z biurem odpowiedzialnym za Program³⁷ i z biurem odpowiedzialnym za koordynację polityki rozwoju.

W pierwszej fazie prac ponownie rozważono przygotowanie jednego, zamiast dwóch programów służących realizacji celu 2.2 Strategii. Biura odpowiedzialne za realizację celu 2.2 Strategii ustaliły ostatecznie, że powstaną dwa programy³⁸.

Po doprecyzowaniu zakresu Programu, Dyspersja sporządziła odpowiadającą temu zakresowi diagnozę, do wykorzystania w dalszych pracach nad Programem. Diagnoza opierała się głównie na danych zastanych – w największym stopniu na wynikach badania uczestnictwa warszawianek i warszawiaków w kulturze, przeprowadzonego w 2017 roku w ramach *Programu Rozwoju Kultury w Warszawie*. Po uwzględnieniu przez Dyspersję większości uwag, zgłoszonych przez biuro odpowiedzialne za realizację Programu oraz przez kluczowych partnerów wewnętrznych, diagnoza została zaakceptowana przez Radę Programu.

Opierając się na Strategii, diagnozie oraz propozycjach zebranych podczas kolejnych warsztatów z grupą roboczą, a także uwzględniając projekt polityki kulturalnej m.st. Warszawy, Dyspersja opracowała wstępną strukturę Programu. Struktura, złożona ze szczegółowych celów i Działań, została zaakceptowana przez Radę Programu.

Kolejnym krokiem było przeprowadzenie naboru propozycji projektów do Programu. Rozróżniono przy tym propozycje, na których realizację podmiot zgłaszający dysponował budżetem oraz propozycje, które wymagałyby dodatkowego finansowania. Propozycje drugiego rodzaju będą stanowiły przesłankę przy podejmowaniu decyzji dotyczących systemu realizacji Programu (wykorzystania konkursów).

---

³⁷ Tj. biurem odpowiedzialnym za politykę kulturalną.

³⁸ Drugim programem służącym realizacji celu 2.2 Strategii – oprócz programu *Kultura blisko domu*, jest program *Sport i rekreacja*.

Zaproszenie do zgłaszania propozycji, wraz ze służącym do tego formularzem, zostało opublikowane na stronie Strategii. Ponadto biuro odpowiedzialne za realizację Programu skierowało je do instytucji kultury, których organizatorem jest m.st. Warszawa oraz do organizacji pozarządowych działających jako społeczne instytucje kultury. Żeby wprowadzić w tematykę Programu szersze grono potencjalnych realizatorów, na stronie Strategii umieszczone zostało również nagranie prezentacji Programu.

Do potencjalnych realizatorów Programu, którzy zgłosili propozycje w ramach własnego budżetu, biuro odpowiedzialne za program skierowało przygotowane przez Dyspersję odpowiedzi. W przypadku części propozycji odpowiedzią była informacja, że dana propozycja pasuje do Programu (wskazywano wówczas szczegółowy typ projektów, do którego została przypisana). W przypadku innych propozycji, odpowiedzią była prośba o rozważenie, do którego szczegółowego typu projektów można ją przypisać oraz o uzupełnienie jej założeń, tak żeby pasowała do wybranego typu. Nieliczne propozycje zostały opatrzone komentarzem, że prawdopodobnie nie pasują do Programu (w kilku takich przypadkach proponowano inny program). Podmioty, które zgłosiły propozycje, miały możliwość odniesienia się do odpowiedzi, które otrzymały. Po przeanalizowaniu tych odpowiedzi sporządzony zostanie załącznik do Programu, zawierający listę zakwalifikowanych do niego projektów (lista będzie uaktualniana w trakcie realizacji Programu).

Przedstawiciele podmiotów, które zgłosiły swoje propozycje, oraz osoby należące do grup roboczych zostały zaproszone na warsztaty. Warsztaty zostały zorganizowane przez biuro odpowiedzialne za politykę kulturalną i przeprowadzone przez Dyspersję. Warsztaty służyły doprecyzowaniu typów projektów, które – zapisane w Programie – będą przyczyniały się do osiągnięcia jego celów.

Uwzględniając wyniki wcześniejszych prac, Dyspersja przygotowała wstępną wersję Programu.

Podczas dotychczasowych prac nad Programem odbyły się dwa posiedzenia Rady Programu, dwa spotkania grupy roboczej, trzy warsztaty z udziałem przedstawicieli grupy roboczej oraz potencjalnych realizatorów programu oraz kilkanaście spotkań przedstawicieli biura odpowiedzialnego za Program z przedstawicielami firmy Dyspersja (wykonawcy Programu). W kluczowych spotkaniach uczestniczyła również Pełnomocniczka Prezydenta ds. strategii rozwoju miasta. Spotkania służyły rozstrzygnięciu kwestii merytorycznych, oraz omawianiu postępów i planowaniu dalszych prac. Informacje o datach i uczestnikach spotkań przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10: Spotkania w ramach prac nad Programem³⁹

Uczestnicy	Rodzaj spotkania	Data
Przedstawiciele biur Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialnych za realizację celu 2.2 <i>Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu</i> oraz biur będących kluczowymi partnerami wewnętrznymi w realizacji tego celu oraz burmistrz Dzielnicy Wawer	spotkanie robocze	2019.12.30
Grupa robocza	spotkanie robocze	2020.01.13
Przedstawiciele biur Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialnych za realizację celu 2.2 <i>Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu</i> oraz biura odpowiedzialnego za koordynację w zakresie polityki rozwoju	spotkanie robocze	2020.01.23
Rada Programu	posiedzenie	2020.01.31
Grupa robocza	spotkanie robocze	2020.02.28
Rada Programu	posiedzenie	2020.03.06
Osoby należące do Grupy roboczej oraz przedstawiciele innych potencjalnych realizatorów Programu	spotkanie robocze	2020.07.23
Osoby należące do Grupy roboczej oraz przedstawiciele innych potencjalnych realizatorów Programu	spotkanie robocze	2020.07.24 (2 spotkania)

³⁹ Nie uwzględniono roboczych spotkań przedstawicieli Biura Kultury z przedstawicielami firmy Dyspersja (Wykonawcy Programu).